

POLSKA – NIEMCY – UKRAINA

W maju 1995 r. w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie odbyła się konferencja naukowa zatytułowana „Polska – Niemcy – Ukraina w Europie, uwarunkowania, przesłanki i założenia wzajemnej współpracy”. Dyskutowane na konferencji, istotne dla rozwoju stosunków polsko-niemiecko-ukraińskich problemy, skłoniły jej uczestników do podjęcia decyzji o organizowaniu następnych spotkań i publikowaniu wygłaszanych referatów oraz omówień z przebiegu dyskusji¹.

Kolejna konferencja odbyła się we Lwowie w dniach 12-14 września 1996 r. nt. „Polska – Niemcy – Ukraina – doświadczenia transformacji i współpracy”. Gospodarzami konferencji byli pracownicy nauki Fakultetu Historii Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie. W jej przygotowaniu brali również udział naukowcy z Instytutu Historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, Katedry Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz Federalnego Instytutu Badań Wschodu i Stosunków Międzynarodowych w Kolonii.

W obradach uczestniczyli także naukowcy Ukraińskiej Akademii Nauk, Wolnego Uniwersytetu w Berlinie, Niemieckiego Instytutu Gospodarki w Berlinie, Uniwersytetu w Lipsku, Uniwersytetu Warszawskiego, Instytutu Zachodniego w Poznaniu, studenci Uniwersytetu Lwowskiego oraz dziennikarze.

Konferencję otworzył rektor Uniwersytetu Ukraińskiego prof. Iwan Wakarczuk. Przygotowane na obrady referaty oraz przeprowadzone dyskusje koncentrowały się wokół trzech następujących problemów:

- 1) oceny dotychczasowych przemian politycznych, instytucjonalnych oraz w zakresie świadomości społecznej na Ukrainie, w Polsce oraz obszarach byłej NRD;
- 2) zaawansowania procesów transformacji w gospodarkach poszczególnych krajów, zwłaszcza zaś w zakresie regionalnych struktur gospodarczych i planowania terytorialnego;
- 3) koncepcjach i ocenie stanu regionalnej współpracy przygranicznej ukraińsko-polskiej i polsko-niemieckiej oraz możliwości ich rozwoju i współpracy.

Pierwszej wskazanej wyższej grupie zagadnień poświęconych było pięć referatów. Niemieckie doświadczenia transformacji w zakresie polityki i zmian świadomościowych po 1989 r. przedstawiła prof. Helena Fljan (Lipsk). Zagadnienia przemian politycznych w Polsce podjął w swym wystąpieniu dr Janusz Józef Węc (Kraków). Dr Anatolij Romaniuk i prof. Natalia Czernisz (Lwów) przedstawili przemiany polityczne na Ukrainie w latach dziewięćdziesiątych. Przykłady poparcia zachodnich krajów europejskich dla procesów dokonujących się w Europie Środkowo-Wschodniej zreferował politolog Christian Meier (Kolonina). Procesy transformacji są wspierane również przez fundacje międzynarodowe. Zakres ich działania został omówiony w referacie dra Aleksandra Sofija (Lwów).

Problemy gospodarczych w okresie transformacji dotyczyły cztery kolejne wystąpienia. Prof. Markijan Malski (Lwów) poświęcił swój referat regionalnym strukturom politycznym działającym na Ukrainie w latach 1991-1996. O procesach gospodarczych w Polsce i standardach Unii Europejskiej w zakresie uregulowań prawnych mówił dr Zbigniew Czubiński (Kraków). Problemy ekonomiczne poszczególnych regionów Polski w okresie transformacji były przedmiotem wystąpienia dra Bolesława Domańskiego (Kraków). Szczegółowe zaś informacje o transformacji gospodarczej na b. obszarach wschodnich Niemiec i w Polsce przedstawił w swym referacie dr Heinrich Machowski (Berlin).

Współpracy Ukrainy, Niemiec i Polski na obszarach przygranicznych oraz możliwościom wspólnego rozwiązywania problemów gospodarczych, społecznych, ekologicznych i kulturalnych

¹ *Polska – Niemcy – Ukraina w Europie. Uwarunkowania, założenia i przesłanki wzajemnej współpracy.* Pod red. W. Bonusiaka, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Rzeszów 1996.

w ramach utworzonych już euroregionów poświęconych było kilka kolejnych referatów przygotowanych przez uczestników sesji.

Dotychczasowe doświadczenia oraz kierunki i perspektywy współpracy w ramach Euroregionu „Karpaty” omówił w swym wystąpieniu wojewoda rzeszowski dr Kazimierz Surowiec. Także doświadczeniom w zakresie podjętej już współpracy oraz koncepcjom wspólnych działań w ramach utworzonego na pograniczu polsko-niemieckim Euroregionu „Pomerania” poświęcone było wystąpienie Dietricha Schrödera. (Frankfurt nad Odrą).

Zagadnienia lokalnej współpracy na pograniczu polsko-niemieckim przedstawiła dr Maria Rutowska (Poznań). Dla porównania doświadczenia współpracy przygranicznej Niemiec i Danii omówił dr Ragnar Leunig (Bocholt).

Problemy stosunków polsko-ukraińskich zostały podjęte w kolejnych dwóch wystąpieniach. W pierwszym – doświadczeniami współpracy polsko-ukraińskiej oraz perspektywami jej rozwoju zajął się dr Taras Woźniak (Lwów). Dotychczasowe zaś zmiany w stosunkach polsko-ukraińskich przedstawił prof. Włodzimierz Bonusiak (Rzeszów).

Ponieważ organizatorzy konferencji podjęli decyzję opublikowania wygłoszonych na niej referatów oraz wystąpień w dyskusji w możliwie szybkim czasie nie wydaje się celowe szczegółowe ich omawianie. Warto natomiast odnotować najważniejsze postulaty sformułowane podczas panelu, który miał miejsce na zakończenie obrad. Wzięli w nim udział prof. Bohdan Osadczyk (Berlin), prof. Erhard Cziomer (Kraków), prof. Włodzimierz Bonusiak, prof. Leonid Zaskilniak (Lwów), prof. Ewa Orłof (Rzeszów), dr Heinrich Machowski (Berlin), dr Dieter Bingen (Kolonja) i Christian Meier.

Postulowano m.in. dalszą stałą współpracę między uczelniami i instytucjami naukowymi poszczególnych krajów nie tylko w organizowaniu konferencji, lecz również poprzez podejmowanie wspólnych badań nad podjętymi już problemami oraz pozyskiwanie dla nich wsparcia instytucji europejskich. Podkreślano szczególnie, że po tylu latach izolacji podejmowane są działania mające na celu budowanie Europy bez granic także na jej obszarach środkowych i wschodnich.

Wielopłaszczyznowej pomocy i wspierania wymaga podjęta już współpraca na pograniczach Polski, Niemiec i Ukrainy, w tym także w zakresie zmian świadomościowych poszczególnych narodów. Jest to proces długotrwały i warto tutaj przyrzeć się założeniom i doświadczeniom w budowaniu współpracy przygranicznej Niemiec i Francji. Nie bez znaczenia są także trwające już kilka lat kontakty poszczególnych środowisk naukowych Rzeszowa, Krakowa oraz Lwowa.

Na zakończenie konferencji prof. Bohdan Osadczyk zaproponował sformułowanie apelu do różnych instytucji i organizacji o pomoc finansową mającą na celu ratowanie zabytków Lwowa.

Uczestnicy konferencji podjęli także decyzję o kontynuowaniu podjętej problematyki na kolejnej konferencji, która odbędzie się w 1997 r. w Republice Federalnej Niemiec.

Maria Rutowska

OKRĘG KALININGRADZKI — ROSYJSKIM OKNEM NA EUROPE

Z inicjatywy Polskiej Rady Ekumenicznej oraz Akademii Ewangelickiej w Mülheim odbyło się w dniach 3-6 października 1996 r. w Mikołajkach i Kaliningradzie polsko-niemiecko-rosyjskie sympozjum pod nazwą „Określ Kaliningradzki – rosyjskim oknem na Europę”.

Było to już drugie tego typu spotkanie, którego celem była dyskusja „o problemach związanych z jednoczeniem się Europy i miejscem Okręgu Kaliningradzkiego w tym procesie”. Pierwsze sympozjum odbyło się w dniach 4-8 września 1994 r. i przebiegało pod hasłem: „Niemcy – Polacy – Rosjanie w regionie Morza Bałtyckiego”. W obu przypadkach obrady toczyły się